

ЗАХОДИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Вікторія ГРИЦЕНКО

здобувачка освіти спеціальності «Правоохоронна діяльність»

Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола

Науковий керівник: Тетяна МЕЛЬНИК

викладач юридичних дисциплін, старший викладач

Актуальність теми. Для забезпечення реалізації функцій управління органами виконавчої влади, у тому числі і правоохоронними органами та їх посадовими особами, використовуються різноманітні методи державного управління. Вони є досить різними та залежать від самих суб'єктів, що здійснюють управління, від їх функцій і повноважень, а також від об'єктів такого управління та цілей, що мають бути досягнуті. Останнім часом інтерес до вивчення методів управління серед науковців-юристів знизився. Це зумовлено тим, що питання методів державного управління перейшло у сферу інтересів науковців-фахівців у галузі державного управління. Юристів здебільшого цікавить дослідження правового вираження методів державного управління, яким є переважно видання актів управління.

Стан наукових досліджень. Важливими в цьому контексті, незважаючи на процеси демократизації в суспільстві, усе ще залишаються питання співвідношення переконання та примусу в державному управлінні, а також віднайдення належного балансу між ними. Дослідження в такому напрямі проводилися вченими-юристами, фахівцями з адміністративного права, зокрема В. Б. Авер'яновим, О. М. Бандуркою, Ю. П. Битяком, А. Ф. Граніною, Є. В. Додіним, В. В. Зуєм, Л. В. Ковалем, М. І. Козюброю, А. Т. Комзюком, О. Н. Ярмишем, результати висвітлено в їхніх працях.

Мета дослідження полягає у тому, щоб на підставі чинного законодавства, правозастосовної практики, досягнень юридичної науки

визначити теоретичні положення щодо поняття заходів попередження правопорушень в діяльності правоохоронних органів України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для виконання завдань, покладених на правоохоронні органи, застосовуються загальні методи діяльності переконання та примус. Правоохоронними органами такі методи в тому чи іншому співвідношенні використовуються у процесі реалізації більшості функцій та вважаються найвагомішими і всеохоплюючими методами державного управління в цілому. Методи переконання та примусу є універсальними методами публічного управління. Вони становлять систему засобів організуючого впливу правоохоронних органів на свідомість і поведінку людей, є необхідною умовою їх нормального функціонування та процесу адміністрування [1, с. 13].

Метод переконання у діяльності правоохоронних органів використовуються під час виконання завдань щодо охорони прав та інтересів громадян. Працівник правоохоронного органу, починаючи застосовувати правові норми чи виконувати рішення у сфері охорони суспільних відносин, повинен пересвідчитись, чи отримана суб'єктом інформація щодо його прав та обов'язків у цих правових відносинах. Тобто персонал державного органу переконує суб'єкта в добровільному виконанні положень законодавства.

Метод переконання ґрунтується на нормативно-правових актах і застосовується без докладного та спеціального правового регулювання. Переконання широко реалізується в ході службової діяльності поліції, прикордонної служби та інших органів, а саме під час роботи з місцевим населенням, що направлена на профілактику правопорушень. Проте на практиці простежується суттєві недоліки такої роботи. Це пояснюється недостатністю досвіду та впевненості правоохоронців у необхідності використання переконання в охороні правопорядку. Метод переконання у науковій та виховній літературі невіддільний від методу заохочення. Спираючись на тенденцію розвитку сучасного демократичного суспільства, можна побачити, що велике значення у діяльності правоохоронних органів має

поєднання заохочувальних та примусових заходів і методів. На практиці переважати повинні перші [2, с. 19].

Переконання може здійснюватись у правовій сфері через такі позитивні юридичні засоби, як суб'єктивні права, законні інтереси, пільги і ґрунтується на зацікавленості, доказах законності та доцільності свідомої поведінки, що відповідає нормам права.

Безумовно, державне управління повинне базуватися насамперед на використанні методу переконання. Водночас опора на методи переконання ніяким чином не виключає використання іншого методу, примусу, що пов'язаний із застосуванням певного інструментарію юридичних засобів, за допомогою якого усталюється правопорядок, утворюється режим найбільшого сприяння для правомірних дій соціальних суб'єктів, виконуються вимоги правових норм [3, с. 16–17].

У класифікації заходів адміністративного примусу сформувалася трискладова типологія. Вона стала включати адміністративно-запобіжні заходи, заходи адміністративного припинення та адміністративні стягнення [4, с. 82].

Така класифікація була заснована на виділенні критерію мети застосування заходу адміністративного примусу. Відповідно, мета попередження можливих правопорушень та настання небезпечних для суспільства наслідків зумовлює застосування адміністративно-запобіжних заходів; мета припинення протиправних дій передбачає застосування заходів адміністративного припинення; а мета, що полягає в покаранні осіб, винних у скоєнні адміністративних проступків, – застосування заходів адміністративної відповідальності.

Виділяють п'ять основних напрямків профілактичної діяльності Національної поліції України, що здійснюється в процесі:

1) виявлення та розкриття правопорушень та злочинів, оскільки під час здійснення провадження у відповідній справі можливе виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню правопорушень, усунення або зниження їх впливу, а також дії негативних факторів зовнішнього соціального середовища;

2) щоденного патрулювання, оскільки присутність працівників органів поліції в громадських місцях та на вулицях міста суттєво знижує ризик вчинення правопорушень;

3) здійснення охорони життя громадян та об'єктів власності на договірних засадах, що також зменшує ризик вчинення щодо об'єктів та громадян, які знаходяться під охороною Національної поліції, правопорушень;

4) здійснення контролю за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони тощо;

5) здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, у результаті чого знижується ризик вчинення повторного кримінального правопорушення чи правопорушення.

Профілактична діяльність Національної поліції спрямована на реалізацію окремих правоохоронних функцій держави, тому для визначення їх системи, передусім, з'ясуємо значення досліджуваної категорії. Так, в науковій літературі функції держави визначаються як основні напрями діяльності держави, які розкривають її соціальну сутність і призначення в суспільстві. У свою чергу, функції права – це основні напрями впливу правового регулювання на людину і суспільство [5, с. 108].

В багатьох країнах органи правопорядку мають структурні ланки, персонал яких займається виключно взаємодією з населенням. Співробітництво поліції і громадян здійснюється через різноманітні громадські ради, комітети, об'єднання, до складу котрих входять представники профспілкових, релігійних та інших громадських об'єднань. Безперечно, не всі добровільні об'єднання витримують перевірку часом й ефективно працюють, але в зарубіжній практиці є чимало життєво стійких форм участі населення в роботі правоохоронних органів щодо боротьби зі злочинністю та підтримання громадського порядку.

Із прийняттям нового Закону «Про Національну поліцію» [6] стратегічними напрямками діяльності поліції визнано превенцію

(роз'яснювально-превентивну діяльність) та інтервенцію (застосування легітимних заходів примусу).

Висновки. Отже, формування правової держави, зміцнення законності й правопорядку вимагають удосконалення та підвищення роботи органів Національної поліції, основним завданням яких є служіння суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки й порядку. Потрібно змінити концептуальні засади службово-оперативної діяльності, тобто відхід від державно-орієнтованих пріоритетів і ствердженні філософії суспільно-орієнтованої (превентивної) діяльності. Тому функції поліції передусім повинні бути направлені на проведення превентивної та профілактичної діяльності кримінальних та інших правопорушень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бортняк Ф.В. Форми та методи діяльності державної виконавчої служби: автореферат дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07: «Адміністративне право і процес і процес; фінансове право; інформаційне право». Київський нац. універ. внутрішніх справ України. Київ, 2008. 18 с.

2. Музичук О.М. Контроль за діяльністю правоохоронних органів в Україні: адміністративно-правові засади організації та функціонування: автореф. дис.... докт. юрид. наук: спец. 12.00. 07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Харківський національний ун-т внутрішніх справ. Харків, 2010. 32 с.

3. Савчук Д. А. Адміністративно-правове забезпечення застосування заходів примусу правоохоронними органами України : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ужгород, 2021. 181 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/34274>

4. Козар Ю.Ю. Генеза поняття «примус» у діяльності правоохоронних органів України. *Правовий часопис Донбасу*. № 2 (79). 2022. С. 80–86.

5. Словничок юридичних термінів. / уклад. В.П. Марчук. Київ : МАУП, 2003. 128 с.

6. Про Національну поліцію. Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII.
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>